

PUBLIEKSSAMENVATTING ANNUAL REPORT VERSLAGJAAR 2019

ESF 2014-2020

Dit Annual Implementation Report (AIR) rapporteert over de voortgang van het Operationeel Programma van het Europees Sociaal Fonds (ESF) 2014-2020 uitsluitend voor het uitvoeringsjaar 2019. Om deze reden is er in het verslag ook geen verslaglegging over de recente ontwikkelingen rond het Corona-virus opgenomen.

ESF 2014-2020 is gestart met het publiceren van de subsidieregeling ESF 2014-2020 op 31 maart 2014.

Nederland heeft gekozen voor een geconcentreerde inzet van de beschikbare middelen op de volgende twee thematische doelstellingen:

- *09: Bevordering sociale inclusie en bestrijding armoede en discriminatie*
- *08: Bevordering van duurzame en kwalitatief hoogstaande werkgelegenheid en ondersteuning arbeidsmobiliteit*

Nederland heeft de inzet binnen de 2^e thematische doelstelling (08) verdeeld over 2 specifieke investeringsprioriteiten:

1. *8vi: Actief en gezond ouder worden*
2. *8i: Toegang tot werkgelegenheid voor werkzoekenden en niet-actieven*

ESF wordt bij het eerste thema ingezet om de jeugdwerkloosheid terug te dringen en om te investeren in de re-integratie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Deelnemers krijgen extra ondersteuning bij het behalen van een startkwalificatie en bij het vinden van een baan.

Bij het tweede thema wordt ingezet op meer mensen langer en productief aan het werk houden en op leeftijdsbewust personeelsbeleid.

In de AIR zijn de data opgenomen, die betrekking hebben op de financiële realisatie op de drie prioritaire assen van het Operationeel Programma (OP) in 2019. De drie prioritaire assen sluiten aan op thematische doelstellingen en investeringsprioriteiten zoals eerder beschreven.

De vierde prioritaire as betreft de Technische bijstand, bedoeld voor de uitvoering van het programma. Daarnaast wordt gerapporteerd over diverse andere indicatoren en over in welke mate de doelstellingen uit het OP behaald zijn.

Prestatiekader

Voor 6 van de 7 mijlpalen is per einde 2018 een realisatie behaald van (minimaal) 100%. De resultaten zijn op 30 juni 2019 middels de AIR aan de EC gecommuniceerd.

De mijlpalen zijn door de EC beoordeeld en middels het Uitvoeringsbesluit van 6 augustus 2019 is het Operationeel Programma van Nederland definitief vastgesteld. Dit betekent dat het resterende budget (6% zat in de prestatiereserve) vrijvalt, zoals was geprogrammeerd. Er zijn dientengevolge geen wijzigingen aan het programma nodig.

Prioritaire as 1: "Actieve Inclusie: Bevordering sociale inclusie en bestrijding armoede en discriminatie"

Deze prioritaire as is gericht op actieve inclusie van kwetsbare groepen, zoals jongeren, ouderen, arbeidsbelemmerden, (ex-) gedetineerden, leerlingen van vso/pro scholen, statushouders en werklozen die langer dan 6 maanden op zoek zijn naar een baan. Het Nederlandse uitgangspunt is, dat opleiding en werk de beste instrumenten zijn om armoede te voorkomen. Daarom richt het kabinet zich bij het bevorderen van sociale inclusie op het vergroten van werkgelegenheid en

inzetbaarheid en op ondersteuning bij het vinden van betaald werk. Op die manier wordt de arbeidsparticipatie verhoogd, zoals ook is opgenomen in de landenspecifieke aanbeveling voor Nederland in 2013 en wordt tegelijkertijd armoede bestreden. Voor deze doelstelling is in de programmaperiode € 363,1 mln. beschikbaar.

Er is daarbij gekozen voor een zo breed mogelijke doelgroep van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Vanaf begin 2016 is de doelgroep expliciet uitgebreid met statushouders. In de periode 2016 tot en met 2018 is een forse stijging te zien in het aantal ingestroomde statushouders. Van de deelnemers aan gemeentelijke projecten blijkt 8% statushouder te zijn.

De toegevoegde waarde als gevolg van ESF uit zich vooral in kwaliteitseffecten in de vorm van intensievere begeleiding van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. In geval van de gemeentelijke projecten is daarnaast sprake van volume-effecten, omdat meer klanten bereikt worden met de bestaande activiteiten.

Deze investeringsprioriteit heeft twee specifieke doelstellingen:

- Doelstelling 1: Bevorderen van arbeidstoeleiding van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt
- Doelstelling 2: Sociale innovatie en transnationale samenwerking

Doelstelling 1

Iedere arbeidsmarktregio (AMR) voert per tranche twee projecten uit: 1) een project gericht op de gemeentelijke doelgroepen en 2) een project gericht op de doelgroep (ex-) leerlingen vso/pro.

In 2019 zijn er 14 gemeentelijke projecten (AMR-projecten) vastgesteld voor een bedrag van bijna € 30 mln. Er zijn daarnaast 49 projecten vastgesteld voor een totale subsidie van ruim € 36,5 mln. die zich op de leerlingen van het vso/pro (vso/pro) richten. Het betreft hier voornamelijk projecten uit het aanvraagtijdvak 2016. Er is 1 project van het ministerie van Justitie & Veiligheid (tijdvak 2016) vastgesteld in 2019. Dit project is vastgesteld voor in totaal € 5,2 mln. subsidie.

In 2019 is er, verdeeld over 8 projecten, voor bijna € 1,3 mln. aan subsidie verleend. Er zijn daarnaast in 2019 voor een bedrag van bijna € 500.000, totaal 4 projecten van Sociale innovatie en transnationale samenwerking (SITS) vastgesteld.

Deelnemers

In 2019 hebben ruim 30.000 deelnemers deelgenomen aan een traject. In totaal zijn er binnen Active Inclusie tot en met 2019 ruim 516.000 deelnemers aan trajecten. Binnen het project van Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) hebben nog eens bijna 16.000 deelnemers een traject gevolgd en ruim 19.000 deelnemers binnen J&V.

In bijna 40% van het totaal betrof het een jongere (deelnemer jonger dan 25 jaar). Ruim 8% van de bereikte deelnemers behoorde tot de categorie ouderen (deelnemer ouder dan 54 jaar).

Binnen de projecten zijn 2.900 deelnemers begeleid, die dakloos waren. Daarnaast ging het in ruim 34% van de trajecten om deelnemers met een migranten-, dan wel een buitenlandse achtergrond.

Tot en met 2019 hebben binnen de projecten van de AMR's en de vso/pro-scholen bijna 105.000 deelnemers¹ een traject afgerond en binnen 4 weken na afronding betaald werk gevonden. Tot en met 2019 zijn er ruim 112.000 deelnemers, die binnen 12 maanden na afloop van het individuele traject betaald werk hebben gevonden.

Vanwege de time-lag van 12 maanden kunnen op het moment van schrijven van dit rapport nog niet alle resultaten voor de indicatoren "betaald werk gevonden na 12 maanden" worden gemeten. De resultaten in de laatste verslagjaren zullen derhalve de komende jaren nog hoger uitvallen.

Voor het project van UWV hebben respectievelijk 7.115 deelnemers binnen 4 weken na afronding traject een baan kunnen vinden en ruim 6.951 deelnemers binnen 2 maanden.

---

¹ Op basis van unieke deelnemers

Binnen het project van DJI is er sprake van bijna 2.700 deelnemers, die binnen 4 weken na beëindiging van de detentie werk hebben gevonden dan wel een opleiding zijn gaan volgen.

Doelstelling 2

Voor doelstelling 2, SITS, is in de programmaperiode in totaal ruim € 5,3 mln. beschikbaar voor gemeentelijke projecten. Het tijdvak voor SITS staat open sinds juni 2015 en sluit op 31 december 2019, tenzij de maximaal te verlenen subsidie eerder is beschikbaar.

Er zijn daarnaast in 2019 voor een bedrag van bijna € 500.000, in totaal 4 SITS- projecten vastgesteld.

Prioritaire as 2: "Bevordering van duurzame en kwalitatief hoogstaande werkgelegenheid en ondersteuning arbeidsmobiliteit: Actief en gezond ouder worden"

De specifieke doelstelling binnen prioritaire as 2 is het bevorderen van duurzame arbeidsinzet van werkenden. Deze projecten zijn gericht op het inwinnen van deskundig advies op het gebied van duurzame inzetbaarheid door arbeidsorganisaties. Voor deze doelstelling is in de programmaperiode € 101,6 mln. beschikbaar.

Binnen deze as zijn twee sub-regelingen opengesteld. De regeling Duurzame Inzetbaarheid - bedrijven en instellingen (DI) richt zich op arbeidsorganisaties, onder andere binnen het midden- en kleinbedrijf. De regeling Duurzame Inzetbaarheid Regio's en Sectoren (DIS) richt zich op aanvragers, die regio's en sectoren vertegenwoordigen.

DI

In 2019 is in het tijdvak 2018 II aan 1.122 bedrijven voor ruim € 13,3 mln. aan subsidie in de vorm van vouchers verleend. Deze hadden per project een maximale waarde van € 12.500. In het tijdvak 2019 is in 2019 aan 1.036 bedrijven ruim € 3,5 mln. aan subsidie in de vorm van vouchers verleend. Cumulatief tot en met 2019 bedraagt het totaal verleende subsidiebedrag, over de drie tijdvakken, ruim € 104,4 mln.

In 2019 zijn er 306 DI-projecten vastgesteld. Deze vaststellingen vertegenwoordigen een bedrag van ruim € 2,7 mln. subsidie.

Cumulatief tot en met eind 2019 vertegenwoordigt het totaal aantal vastgestelde projecten een bedrag van ruim € 39,6 mln.

DIS

Voor projecten van DIS is in 2019 aan 69 projecten subsidie verleend voor een bedrag van ruim € 28,1 mln. De totaal tot en met 2019 voor DIS verleende subsidie bedraagt ruim € 42,7 mln.

Er zijn in 2019 11 DIS projecten vastgesteld. Deze vaststellingen vertegenwoordigen een bedrag van bijna € 1,5 mln. subsidie.

Prioritaire as 3: "Bevordering van duurzame en kwalitatief hoogstaande werkgelegenheid en ondersteuning arbeidsmobiliteit: Toegang tot werkgelegenheid voor werkzoekenden en niet-actieven"

Dit thema is erop gericht de specifieke problemen van de grootste vier steden van het land, de G4, op het gebied van werkloosheid vanuit een geïntegreerde aanpak te benaderen. Het gaat hierbij met name om de 'mismatch' tussen vraag en aanbod van arbeid. Daarom is voor deze steden gekozen voor geïntegreerde territoriale investeringen (GTI's) in samenwerking met EFRO (Kansen voor West II). Het zorgt voor een gezamenlijke aanpak van de arbeidsmarktproblematiek langs meerdere wegen. Vanuit EFRO wordt de 'mismatch' op de arbeidsmarkt aangepakt vanuit de vraagzijde van werkgevers en ESF wordt ingezet op de toeleiding naar arbeid van werkzoekenden in de G4 uitgaande van die vraag en behoeften van werkgevers.

De GTI's bewerkstelligen, dat er over beleidsvelden heen naar de problematiek wordt gekeken. Het programma beoogt te stimuleren dat kennisinstellingen, bedrijven en overheid elkaar beter vinden. De geïntegreerde aanpak zorgt voor meer wederzijds begrip en mogelijk voor een beter gemeentelijk beleid op deze thema's.

De regeling heeft twee aanvraagtijdvakken gekend. Het beschikbare ESF-budget voor deze programmaperiode van € 25,1 mln. is hiermee volledig verleend.

In 2019 zijn de 4 projecten uit het tijdvak 2016 van GTI vastgesteld. In totaal is er in het 1^e tijdvak voor bijna € 9,3 mln. subsidie vastgesteld.

Deelnemers

Tot en met 2019 zijn er ruim 33.500 deelnemers bereikt binnen de projecten van GTI. In bijna 13% van het totaal betrof het een jongere. Ruim 10% van de bereikte deelnemers behoort tot de categorie oudere deelnemer (ouder dan 54 jaar).

Binnen GTI hebben ruim 7.000 deelnemers na afronding van hun individuele traject binnen 4 weken betaald werk gevonden of een verbetering in de arbeidsmarktpositie heeft bereikt. Ruim 7.600 deelnemers vonden na 12 maanden betaald werk of bereikte een verbetering in de arbeidsmarktpositie.

Prioritaire as 4: "Technische bijstand"

De Technische bijstand wordt gebruikt voor de uitvoering van het ESF-programma. Voor Technische bijstand is in de programmaperiode 2014-2020 in totaal € 20,4 mln. beschikbaar.

Horizontale thema's

De bevordering van de gelijkheid van vrouwen en mannen en de bevordering van gelijke kansen en non-discriminatie (GKND) is een horizontale doelstelling van het ESF-programma. De Management Autoriteit (MA), i.c. Uitvoering Van Beleid (UVB) besteedt in zijn contacten met de aanvragers gedurende de gehele programmaperiode aandacht aan dit thema. Binnen de projecten wordt aandacht besteed aan het creëren van gelijke kansen voor iedereen, dus ongeacht geslacht, culturele achtergrond, godsdienst/ levensovertuiging, politieke gezindheid, handicap of chronische ziekte, leeftijd, seksuele gerichtheid, burgerlijke staat of nationaliteit. Dit thema is onverminderd belangrijk, met name op het gebied van toeleiding naar de arbeidsmarkt. De centrumgemeenten van de AMR's hebben in hun aanvraag en eindverantwoording vastgelegd hoe zij deze doelstelling willen realiseren dan wel hebben gerealiseerd. Voorbeelden hiervan worden op de speciaal hiervoor ontwikkelde pagina's op de website van de MA gepresenteerd en zijn direct te benaderen via www.durfdoedivers.nl.

Er is in 2019 een netwerk van klantmanagers bij gemeenten opgebouwd en een kennis- en inspiratietour georganiseerd langs gemeenten met inspirerende en overdraagbare werkwijzen.

Verder zijn er trainingen gegeven over het omgaan met onbewuste vooroordelen en is via www.durfdoedivers.nl kennis gedeeld van goede praktijken. Daarmee zijn klantmanagers aangespoord om inspirerende voorbeelden en werkwijzen met elkaar te delen.

Ook zijn trainingen en kennis aangeboden, waarmee medewerkers van gemeenten die mensen begeleiden naar de arbeidsmarkt, zelf werk kunnen maken van gelijke kansen en non-discriminatie. Specifiek is er aandacht zijn voor het omgaan met onbewuste vooroordelen bij werkgevers.

Het Evaluatieplan ESF 2014-2020

Het evaluatieplan heeft als doel om inzicht te krijgen in de effecten van het ESF, het evalueren van de doelstellingen van het OP 2014-2020, het verbeteren van de kwaliteit van de evaluaties en om te voldoen aan de Europese richtlijnen.

De uitvoering van het evaluatieplan ESF loopt volgens planning. De evaluatie voor de regeling DI en de evaluatie van de implementatie en uitvoering ESF Actieve Inclusie zijn al afgerond evenals de evaluaties van de regelingen Sociale Innovatie en Transnationale Samenwerking (SITS) en

Geïntegreerde Territoriale Investerings (GTI). Het jaarlijkse onderzoek naar het ESF Actieve Inclusie loopt ook de aankomende jaren door.

Evaluatie Geïntegreerde Territoriale Investerings

Vanuit Europese structuurfondsen zijn subsidies beschikbaar voor Geïntegreerde Territoriale Investerings (GTI). Dat wil zeggen voor een bepaald gebied een samenhangende aanpak gericht op de problematiek binnen dat specifieke gebied (sociaal, economisch, milieu).

De centrale probleemstelling in deze gezamenlijke tussentijdse evaluatie luidt: Wat kan er al geconcludeerd worden over de toegevoegde waarde van GTI en welke leerervaringen met betrekking tot organisatie en uitvoering zijn er?

De hoofdconclusies uit het onderzoek zijn:

- De mismatch tussen vraag en aanbod bestaat nog in de G4. Een geïntegreerde aanpak hiervan is nog steeds relevant.
- De geïntegreerde aanpak heeft voornamelijk plaats gevonden op programmaniveau (uitvoeringsplannen van G4) en nauwelijks op projectniveau. Dit komt door verschillen in aanvraagperiode en verantwoording van de kosten.
- De geselecteerde projecten (hun doelstelling en interventielogica) sluiten goed aan op de doelen van het programma. Het belangrijkste positieve effect is meer samenwerking tussen bedrijven, scholen en gemeenten en binnen gemeente tussen het sociale en economische domein.
- Er zijn tussentijds nog onvoldoende output- en effectindicatoren beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de effectiviteit. Gelet op de omvang van het programma kunnen geen grote effecten op de problematiek verwacht worden.
- Op financieel gebied loopt de uitvoering volgens plan. De uitvoeringslasten voor de MA's zijn beperkt; dit gaat volgens de onderzoekers ten koste van de doeltreffendheid. De oorzaak ligt in verschillen in aanvraag en verantwoording van de kosten door beide fondsen. Aanvragers ervaren de administratieve lasten als hoog.
- Alle EFRO-projecten voor de hele periode zijn al geschikt. Dat maakt dat er voor de huidige periode weinig mogelijkheden meer bestaan tot meer geïntegreerde projecten.

Evaluatie ESF Actieve Inclusie. Derde verdiepende onderzoek over 2014-2017 en Vierde verdiepende onderzoek over 2018

De centrale vraagstelling van de verdiepende onderzoeken luidt:

Op welke wijze is door de aanvragers in hun projecten invulling gegeven aan het ESF-programma voor het thema Actieve Inclusie, in welke mate is de uitvoering van de regeling doeltreffend en doelmatig en in welke mate is het beoogde effect van de gestelde doelen in het Operationeel Programma ESF 2014-2020 voor het thema Actieve Inclusie bereikt?

De hoofdconclusies uit de twee onderzoeken zijn:

- Het ESF Actieve Inclusie toont een redelijke mate van doeltreffendheid. De vooraf gestelde resultaatdoelen uit het Operationeel Programma worden gehaald (beide rapporten).
- Voor een aanzienlijk deel van de uitgevoerde ESF activiteiten is geconcludeerd, dat deze bewezen effectief zijn op basis van ander onderzoek (beide rapporten).
- Ouderen zijn ondervertegenwoordigd in de projecten. Uit onderzoek blijkt, dat inzet voor ouderen effectief is (3e rapport).
- De realisatie van het programma ligt op koers. Met de lopende projecten zal naar verwachting het subsidiebedrag voor de gehele programmaperiode benut worden (4e rapport).
- Er is sprake van een doelmatige besteding van middelen. Op basis van literatuur wordt de effectiviteit van de veelvuldig ingezette instrumenten (casemanagement en beroepsgerichte scholing) onderbouwd. (beide rapporten)
- Betreffend de doelgroep (ex)leerlingen vso/pro, draagt ESF bij aan:
  - Het uitvoeren van meer activiteiten op het gebied van arbeidstoeleiding.

- Meer ruimte voor maatwerk, individuele begeleiding en nazorg.
- De samenwerking tussen scholen onderling en tussen scholen en gemeenten (4e rapport).
- Betreffend de relaties tussen proces (administratie en verantwoording) en inhoud (doelgroepen en activiteiten):
  - De keuzes, die aanvragers maken met betrekking tot de activiteiten en doelgroepen waar zij vanuit ESF op inzetten, hangen deels samen met de eisen omtrent projectadministratie en verantwoording binnen ESF. (3e rapport)
  - Aanvragers streven ernaar om zowel de administratieve last, als eventuele risico's op correcties bij controles te minimaliseren. Het subsidiebudget wordt derhalve zoveel mogelijk gerealiseerd met relatief eenvoudig te verantwoorden activiteiten waarmee veel kosten gemoeid zijn, zoals klantmanagement (4e rapport).
- Een deel van de aanvragers ziet ESF als structureel geld.
- Onder alle doelgroepen vinden mannen vaker (en beter) werk dan vrouwen. Zowel na afronding traject, als na een jaar. De kansongelijkheid is het meest hoog bij statushouders en arbeidsbelemmerden (4e rapport).
- De activiteiten ter bevordering van bewustwording over het horizontale thema GKND (gelijke kansen en non-discriminatie) werden gewaardeerd, maar hebben weinig concrete nieuwe kennis opgeleverd en weinig impact gehad (4e rapport).

De onderzoekers geven de volgende aanbevelingen:

- Zet meer in op de re-integratie van ouderen (3e rapport).
- Wat betreft de inzet op jongeren, concentreer deze op jongeren met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (3e rapport).
- Zet voor (ex-)leerlingen vso/pro vraaggerichte instrumenten (loonkostensubsidie en jobcoaching) in (3e rapport).
- Ontplooï meer GKND-activiteiten richting werkgevers. (3e rapport).
- Overweeg schaalvergroting van GKND-activiteiten. Kies voor activiteiten die zich specifiek richten op bepaalde sub thema's of doelgroepen (4e rapport).

De aanbevelingen uit het Vierde verdiepende onderzoek over GKND-activiteiten wordt meegenomen in de voorbereiding voor de uitvoering in 2020 en voor ESF+ 2021-2027. Daarnaast wordt een andere invulling van GKND voor het huidige programma doorgevoerd.

Evaluatie ESF-Regeling Duurzame Inzetbaarheid Regio's en Sectoren. Eindrapport tweede fase

De ESF-regeling Duurzame Inzetbaarheid Regio's en Sectoren (DIRS) richt zich op het (inter)sectoraal en regionaal bevorderen van het gemotiveerd, gezond en productief houden van werkenden, om hen in staat te stellen tot aan de pensioengerechtigde leeftijd binnen of buiten de organisatie te blijven werken.

De hoofdconclusies van de evaluatie zijn:

- De meest voorkomende producten, die de gesubsidieerde projecten hebben opgeleverd zijn voorlichtingscampagnes, onderzoeken, workshops, coachingstrajecten, beleidsplannen en DI-scans voor werknemers.
- Uit de evaluatie blijkt, dat de projecten een breed scala aan effecten heeft voortgebracht
- De onderzoekers concluderen op basis van de procesevaluatie, dat de MA tijdens het verloop van de projecten sterk is gericht op controle van de rechtmatigheid en minder op de inhoud en de resultaten van de uitgevoerde projecten. De inhoudelijke aandacht beperkt zich tot controle of de beoogde producten zijn opgeleverd en het organiseren van uitwisselingsbijeenkomsten.

De onderzoekers doen de volgende aanbevelingen aan de MA:

- Het vergroten van het aantal aanvragen, onder meer in de dienstverleningssector.
- De maximale looptijd van projecten verhogen, zodat er meer aandacht kan komen voor verspreiding en verankering van de projectresultaten.
- Het bevorderen van subsidieaanvragen voor projecten, die zich op meerdere sectoren richten.
- Subsidieaanvragers stimuleren, dat zij effectevaluaties van hun projecten uitvoeren.

- Het benutten van microdata over individuele werknemers om een effectmeting op programmaniveau uit te kunnen voeren.
- Stimuleren, dat aanvragers in hun projectplan meer aandacht besteden aan de werving van bedrijven en werknemers, omdat dit in de praktijk vaak een knelpunt is.
- Meer voorlichting over de eisen die de AVG stelt aan de kostenverantwoording.
- Meer bijeenkomsten organiseren, waar projecten ervaringen kunnen uitwisselen en van elkaar kunnen leren.
- Het inrichten van een database, waarin informatie is opgenomen over de inhoud en resultaten van de projecten binnen dit programma om hiermee kennis over duurzame inzetbaarheid breder te verspreiden.